

Odprtost pa je tudi tisti poglavitni presežek Srebra v modri špilji, ki se razkriva že v naslovu. Slavko Pregl poskrbi za subtilno premestitev pojma avanture. Otroci iščejo materialni zaklad. Tudi tega najdejo (pa ne v nerealistični maniri), vendar ne postane razlog neproblematiziranega materialnega zadovoljstva. Najdeno prepustijo arheologom, materialni zaklad postane skupna duhovna last. Kot je skupna duhovna last tisto, kar so na počitnicah nehote iskali in našli vsi. Stari ribič poskrbi za popotnico: »Vzemite si zdaj vsak po eno pest sreče s seboj. Ko se boste potepali po svetu in vam bo kdaj težko, pogledajte v dlan. Spomnite se na ta mir in na to tišino. Pa na vse to srebro!«

Slavko Pregl je že osmi dobitnik večernice v zgodovini Večerove nagrade za mladinsko književost. Prvi lavreat je bil leta 1987 **Tone Pavček** za *Majnice – fulaste pesmi*, sledili so **Desa Muck** (1988) za *Lažnivo Suzi*, **Janja Vidmar** (1999) za *Princesko z napako*, **Feri Lainšček** (2000) za *Mislíce*, **Polonca Kovač** (2001) za *Kajo in njeno družino*, **Matjaž Pikalo** (2002) za *Lužo* in **Marjana Moškrič** (2003) za *Ledene magnolije*.

Slavnostna podelitev večernice je bila 12. novembra 2004 v gledališki dvorani gradu v Murski Soboti v okviru tradicionalnega srečanja slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede.

KOLIČINA IRONIJE PREMO-SORAZMERNNA S KOLIČINO SREBRA V LASEH

Slavko Pregl: *»Želim, da bi moji bralci videli svet na novo. Pri tem jih k takemu gledanju skušam zvabiti z nasmehom.«*

Kar se v življenju mladostnikov bistvenega zgodi, se zgodi med počitnicami. Drži? V odpravah, na klatenju ... Šole je v vaših mladostniških romanih bolj malo, najboljša šola za življenje se zdi prosti čas. (Je to vaša mladostna izkušnja?)

V obdobju Genijev (v kratkih in v dolgih hlačah) je bilo šole kar precej in tudi v novejšem času (Usodni telefon – pred izidom letos, Spričevalo – izide naslednje leto) je ne manjka. Zato je seveda včasih tudi čas, da junake pošljem na počitnice. Prosti čas je nedvomno zelo dobra šola za življenje, se jo da pa po mojem mnenju nekoliko bolj srečno zvoziti, če se nas pred tem kaj prime v običajni šoli. Jaz sem bil ves čas osnovne in srednje šole

odličnjak in lahko vam zagotovim, da je bilo moje šolanje v prostem času morda tudi zaradi tega nepozabno. Zato ga rad delim z drugimi, se pravi, bralci. Če me le želijo poslušati.

Počitniških avantur v slovenski mladinski književnosti ne manjka. Če drugače ne, ste jih prebirali tudi kot član oziroma predsednik žirije za večernico. Se (tudi) vam zdi, da so, morda zaradi navidezne lahkotnosti časa, ki ga popisujejo, takšni romani večinoma napisani prelahkotno ali preveč površno? Da večina avtorjev misli, da je pri žanru avtorski perfekcionizem nepotreben?

Prebiranje teh del pokaže razliko med pisanjem in literaturo. Všeč mi je, če se zgodba kar nekam prehitro konča in je bralec zapeljan, ker bi rad več ... Pri naglelem žanrskem pisanju je pogosto vse precej jasno kar na začetku in se zdi, da pisec pripoveduje že nekako znano zgodbo. Pri tem mu včasih zmanjka časa za tisto, kar bi lahko ostalo z bralcem tudi

potem, ko ta že odloži knjigo. Meni je pri pisanju vprašanje jezika bistveno. Samo hiteča leva roka je premalo. Sicer pa mi je bilo članstvo v Večerovi žiriji v užitek; dve leti sem precej podrobno spremljal vse, kar se je v ustvarjanju za otroke in mladino pri nas 'zgodilo' in 'na delu' sem videl strokovnjake za mladinsko književnost.

Srebru iz modre špilje tovrstne površnosti res ne moremo očitati. Pravzaprav je prava žanrska potujitev. Potujitev so že povzetki poglavij. Načeloma naj bi bili najbrž teaserji, dražilci, spodbujali naj bi radovednost. Ampak hkrati zahtevajo toliko bralčeve pozornosti, dešifriranja, da pravzaprav niso prava pomagala.

Najbrž sem malo sebičen. Kadar je kdo z mojo knjigo, želim, da je z menoj in da istočasno ne govori po telefonu, gleda televizije, se pogovarja z družbo za mizo in krmi mačka. Rad bi, da bi bralec ujel kar največ od tistega, kar mu je moja domišljija nastavila v besede in stavke. Povzetki poglavij včasih opredelijo vsebino, včasih pa se imajo tudi brez tega lepo in zavijejo nekam po svoje.

Enako je s tekstom v celoti. Otok je bil videti kot nepočesana in neurejena kamnita potica, ki jo je neki nespreten otrok pomotoma položil na sredo luže. Potem se je nekaj okroglin porušilo in nekaj strmin ublažilo. Začudeno valovje je udarjalo ob novo oviro ... To je res vzorčen primer potujitve, ki naj, kot pravi definicija, oteži percepcijo, da bo bralec padel iz samoumevnosti avtomatiziranega dojetja sveta, da ga bo videl na novo. Je pa seveda vprašanje, ali mladi bralec to hoče oziroma zmore. Kaj pravite? Na kakšnega bralca računate?

Spravili ste me v škripce; jaz ne poznam literarnih definicij in teorij in zato mi včasih stvari malo uidejo iz rok. Res pa želim, da bi moji bralci videli svet na novo. Pri tem jih k takemu gledanju skušam

zvabiti z nasmehom. Vsak ga gleda in vidi po svoje. Če bi kdo kdaj koli znova zahteval, da vsi gledamo na svet popolnoma enako, se bom zavzemal, da se ga vrže v vrelo olje, v blato ali pa vsaj v Dravo ali Ljubljanico. Rad imam bistrice in takih srečujem po svojih poteh na šole zelo veliko. Zadovoljen sem, da imajo veliko dela in nimajo časa pisati, ker bi to počeli bolje od mene. Upam, da bo tako še nekaj časa ostalo.

Prav tako potujitvena retorična figura, ki je v Srebru ves čas na delu, je ironija. Neverjetno vztrajna je, ne potihne niti v najbolj romantičnih trenutkih. Je to hotel biti posnetek realnega diskurza mladostnikov ali avtorski zaščitni znak?

Oboje, s tem, da več drugega kot prvega, saj je količina ironije praviloma premosorazmerna s količino srebra v laseh. Ampak, rad bi, da bi bila oznaka ironija vseeno malo pretežka, saj si želim, da bi bila pogostejša oznaka humor. Humor je prijem, ki ti omogoča misliti, da obvladuješ svet; ironija skesano ugotavlja, da ni čisto tako.

Ali ste vso svojo ironijo sklenili porabiti v mladinski literaturi? Je ne bi raje kaj namenili tudi odraslim?

Uradno sta odraslim namenjeni moji knjigi Basni ter Olimpiada v živalskem vrtu. Ker mi je ironije ob pogledu na naše vsakdanje življenje precej ostajalo, obenem pa mi je bilo žal, da je ne bi porabil, sem prav pred kratkim zaključil satirično besedilo za odrasle, ki naj bi izšlo pred koncem leta. Začudeno sem ugotovil, da se da satiro pisati tudi v času svobode tiska. Zdaj me zanima, kako bo s piscem satire v času svobode tiska.

Je na obzorju še kakšna vaša knjiga?

Te dni je izšla knjižica pravljic Male oblačne zgodbe, neke vrste nadaljevanje lanske Zvezde s čepico za najmlajše bralce. Kdo bo rekel, da mi gre končno na

otročje, jaz pa dodajam, da se te male zgodbe vračajo nazaj zato, ker gredo naprej, saj sem očaran nad najmlajšimi, ki so sposobni čudenja na svoj bistrejši in bolj duhovit način. Tudi to slikanico je ilustriral slavni ilustrator Arjan Pregl.

V kratkem pa izide Usodni telefon, tragikomična zgodba iz današnjih šolskih dni v mestu.

Od letos ste predsednik društva Bralna značka. Kako vam gre?

Skupaj z mnogimi mentorji po Sloveniji in mnogimi bralci pišem pravljico o srečnem predsedniku. Dežela mladih bralcev je vsak dan večja in vsak dan bolj bogata, ne da bi komurkoli kaj vzeli. Vsaka prebrana knjiga nam omogoča, da imamo več: lepega, dobrega, znanja ... In to gibanje je velika moč in veliko upanje za slovenski jezik, za slovensko knjigo in za kup drugi stvari. Biti predsednik vsega tega je velika sreča. Hja, pa kupce knjig tudi ustvarjam, upam. Moj predsedniški predhodnik Tone Partljič je bil izvrsten in čvrsto ga držim za besedo, da nam bo pomagal še naprej.

Ob vsem najdete očitno še čas in energijo za delovanje v kulturni politiki?

Najpomembnejše se mi zdi, da sem kot član upravnega odbora Društva slovenskih pisateljev pomembno sodeloval pri tem, da smo (od letos naprej) uvedli knjižnično nadomestilo. Gre za poplačilo avtorjem, katerih dela se brezplačno izposojajo v splošnih knjižnicah. To je pomemben ukrep kulturne politike; seveda pa ga moramo sedaj, ko ga imamo, postopno izboljševati.

Kako pa gre sekciji mladinskih pisateljev pri DSP?

Poleti, ko je večina pisala javna pisma, sem skupaj s svojo predsednico sekcije Janjo Vidmar in drugimi kolegi čas porabljal za Antologijo sodobne slovenske literature za otroke in mladino, ki je v

uredništvu Vanese Matajc in Barbare Pogáčnik jeseni izšla v angleščini. Navdušujoč rezultat!

Kako se počutite med letošnjimi nominiranci za večernico?

Izvrstno. Na živce mi gre samo Peter Svetina, katerega sijajne pesmi in zgodbe sicer celo javno berem, ampak s svojimi 193 cm višine me sili, da sebe (ki jih imam le 191,5) skromno uvrščam le med največje živeče slovenske ustvarjalce za mladino in ne morem reči česa drugega.

Petra Vidali

ZMERAJ KAKŠNA ŽIVA ZA SMETIŠČNEGA MAČKA

Desa Muck: »Grozno se trudim, da se ne bi valjala po lovorjevih vencih, ker si želim ohraniti trezno glavo.«

Anica in velike skrbi iz Zbirke Anica je knjiga, ki je avtorico Deso Muck znova postavila med kandidate za večernico. Nikakor se ni dalo ujeti pogovora, bila je nenehno na poti: od nastopanja v gledališču, snemanja, oddajanja tekstov ... Nakar je bilo ob ponovnem poskusu dogovora za intervju iz telefona potrto slišati: »Kar pridite v Mokronog ... Me je v križu 'vsekalo'. Nikamor ne morem.« Našli smo jo v vodoravnem položaju.

Temu zdaj bi se lahko reklo Desa in velike skrbi.

Počutim se nekam ponižano, ker nisem gibljiva, in blazno me moti, ko vidim, da je vse razmetano. Če bi bila zdrava, me mogoče sploh ne bi. Kar malo depresivna sem, ker imam veliko dela, ki zdaj stoji, jaz se pa sekiram. Popravljam deveto Anico za Mladinsko knjigo, pregledati bi morala knjigo kolumen, ki je pred izdajo,